

1923

Azərbaycanın özü qədər əbədi

2016

Çoxsaylı nailiyyətləri və kataklizmləri ilə tarixə qovuşan XX əsr meydana getirdiyi millətlərarası və dövlətlərarası ziddiyyətlərin güclənməsi ilə yanaşı, ksenofobiyanı və ekstremizmi ehtiva edən ümumbəşəri və qlobal problemlərlə də yadda qaldı. Bu baxımdan XXI yüzillikdə dünyada əks proses olaraq milli özünəməxsusluğun, mental-əxlaqi xüsusiyyətlərin qorunub saxlanılması, kütləvi mədəniyyət stereotiplərindən qaçma meyillərinin güclənməsi də təsadüfi deyil. Bir çox ölkələrin dini ekstremizm, ksenofobiya, aqressiv islamofobiya, millətçilik problemlərindən əziyyət çəkdiyi hazırkı dövrdə tolerantlıq artıq sonsuz dözümlülüyün təbliği kimi deyil, zorakılığa, qanunsuzluğa qarşı qəti çıxış, həyata fəal münasibət və insanın danılmaz hüquqlarının tanınması kimi başa düşülür.

Bu gün bəşəri miqyasda tolerant dəyərlərə münasibət hər bir ölkənin demokratik və sivil məramlara, habelə xalqların birgəyaşayış normalarına münasibətinin bariz təəcəssümünə çevrilmişdir. Beynəlxalq anlayışda multikulturalizm eyni ölkədə yaşayan xalqların mədəniyyət hüquqlarını tanıyan humanist dünyagörüşü və ona uyğun siyasət kimi qəbul olunur. Məsələn bu prizmadan yanaşdıqda Azərbaycanda müxtəlif millətlərin, dinlərin və mədəniyyətlərin nümayəndələrinin sərbəst yaşamaları üçün bütün zəruri şəraitin yaradıldığını görürük. Tarixən sivilizasiyaların və mədəniyyətlərin qovuşduğu Azərbaycanda etnoslararası ənənəvi dostluq münasibətləri, qarşılıqlı mədəni-mənəvi zənginləşmə, vahid vətəncilik təfəkkürü ətrafında inteqrasiya zaman-zaman Azərbaycanda unikal etno-mədəni və etno-siyasi münasibətlər sistemini, etnik-dini müxtəlifliyə və zəngin milli-mənəvi dəyərlərə malik vahid bir cəmiyyət tipini, mükəmməl dözümlülük mühitini formalaşdırmışdır.

Azərbaycan cəmiyyətinə əsrlər boyu xas olan böyük sərvətlərdən biri də məhz tolerantlıqdır. Ümummillilə lider Heydər Əliyevin "Azərbaycan xalqı özlüyündə, təbiətinə görə, öz xarakterinə görə yüksək tolerantlıq hissəsinə malikdir. Azərbaycan əhalisinin çox hissəsinin etiqad etdiyi müsəlman dinində, onun kökündə də tolerantlıq var" sözləri bu baxımdan xalqımızdı deyərkən xarakterizə edir.

Azərbaycan müxtəlif xalqların və dinlərin unikal məkanı, nadir birliyi. Bu birliyin tarixində etnik və ya dini zəmində toqquşmalar və diskriminasiyalar olmayıb. Ölkəmizdə yaşayan xalqlar öz milli mədəniyyətlərini, dillərini inkişaf etdirmək imkanlarına malikdirlər. Sivilizasiyaların qovuşduğu yerləşən Azərbaycan hər zaman harmonik mövcud olan, müxtəlif, bir-birini tamamlayan və vahid mədəniyyətə formalaşdırılan, dünyada multikulturalizmin xüsusi, ən uğurlu modellərindən birinin bərqərar olduğu ərazi olub.

Dahi Heydər Əliyev ölkəmiz üçün tələylikdə azərbaycançılıq konsepsiyasını hazırlayarkən məhz Azərbaycan cəmiyyətinin bu tarixi xüsusiyyətinə, xalqımıza xas olan dəyərlərə söykənib. Ulu öndər vurğulayırdı: "Azərbaycan əhalisinin çoxmilli tərkibi bizim sərvətimizdir, üstünlüyümüzdür. Biz bunu qiymətləndiririk və qoruyub saxlayacağıq".

Otən əsrin sonlarında müstəqilliyini bərpa edən Azərbaycan dövləti ümummillilə lider Heydər Əliyevin siyasi iradəsi sayəsində tarixən sahib olduğu tolerantlıq və multikulturalizm ənənələrini hüquqi və siyasi müstəvidə yenidən bərpa etdi. Heydər Əliyev Azərbaycanın gələcək uğurlu inkişafı üçün dəqiq ideoloji hədəf seçdi və uzadıqgören, müdrik siyasəti ilə əsrlər boyu formalaşmış çoxmədəniyyətli ənənəsinin inkişaf etdirərək onu keyfiyyətə yeni mərhələyə yüksəltdi. Onun irəli sürdüyü, əsas tərkib hissəsinin Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasında təsbit olunan azərbaycançılıq konsepsiyası ölkədə çoxmillətli, çoxkonfessiyalı, çoxmədəniyyətli mühiti təmin etdi, vətəndaşların vahid bayraq altında birləşməsində həlledici rol oynadı.

Cəmiyyətimizdə əsrlər boyu mövcud olan tolerantlıq, müxtəlif xalqların və konfessiyaların nümayəndələrinə hörmətə yanaşılması, cəmiyyətin multikultural xarakterli Heydər Əliyevin dövlətçilik düşüncəsi, onun siyasi bəsirəti və uzaqgörənliyi sayəsində siyasi və hüquqi prinsiplər cərgəsinə yüksəlib, Azərbaycanın dövlət siyasətinin prioritet istiqamətləri kimi qəbul edilib. Bu mənada "Heydər Əliyev müstəqil Azərbaycanda multikulturalizmin banisidir" fikrini əsaslandırmaq məqsədilə hüquqi-siyasi əhəmiyyət kəsb edən bezi mühüm faktları və bu sahədə qəbul edilmiş fundamental normativ-hüquqi aktları sadalamaq və təhlil etmək faydalı olardı:

Ulu öndər hələ 1993-cü ildə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasında ziyallıqlarla görüşündə ölkə vətəndaşlarının hüquq və azadlıqlarının qorunması məsələsinə toxunmuşdu. Üzünü təkə zıyallıqlara xo, ziyallıqların təmsilində bütün Azərbaycan xalqına tutaraq demişdi: "Azərbaycanda insan azadlığı, təşəbbüs azadlığı, dil azadlığı, dil azadlığı, sahibkarlıq azadlığı - bütün azadlıqlar təmin olunmalı, insan hüquqları, insan haqları qorunmalıdır. Azərbaycan müstəqil dövlət kimi öz vətəndaşlarının hüquqlarını qorumağı əsas vəzifələrindən biri hesab etməlidir".

Ulu öndər etnik, din, dil, cins ayrışikliyi salmadan Azərbaycan xalqının hər bir nümayəndəsinin rahat, azad və əmin-amanlıq şəraitində yaşaması üçün səy və bacarığını əsirgəmir, bu istiqamətdə iqtisadi-siyasi, sosial-mədəni dövlət siyasəti həyata keçirirdi.

Türk, fars, ərəb, kürd, ləzgi, talış, gürcü, rus, erməni dillərində müntəzəm ya-

yımlanan radioverilişlər bu gün də dövlət büdcəsi hesabına maliyyələşdirilir.

Ulu öndərin təşəbbüsü və rəhbərliyi ilə 1995-ci ildə hazırlanaraq referendumda qəbul olunmuş Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası mənşəyindən, irqindən, dinindən və dilindən asılı olmayaraq, hər kəsin hüquq və azadlıqlarına hörməti təmin edir, bütün ölkə vətəndaşlarının qanun qarşısında bərabər olduğunu təsdiqləyir.

Konstitusiyanın 21-ci maddəsinin II hissəsinə (Azərbaycan Respublikası əhalinin danışıdığı başqa dillərin sərbəst işlədilməsini və inkişafını təmin edir) uyğun olaraq "Azərbaycan Respublikasında dövlət dili haqqında" qanunun bir sıra maddələrində dövlət dilinin təbii və istifadəsi ilə yanaşı, digər dillərdən də istifadə olunması müəyyən edilmişdir. Qanunun 5.2-ci maddəsinə əsasən, Azərbaycanda başqa dillərdə təhsil

müəssisələrinin fəaliyyəti qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada həyata keçirilir.

Konstitusiyanın 25-ci maddəsinin III bəndinə görə, dövlət irqindən, milliyətindən, dinindən, dilindən, cinsindən, mənşəyindən, əmlak vəziyyətindən, qulluq məvqeyindən, əqidəsindən, siyasi partiyalardan, həmkarlar ittiqlərindən və digər ictimai birliklərə mənsubiyyətindən asılı olmayaraq, hər kəsin hüquq və azadlıqlarının bərabərliyinə təminat verir. İnsan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarını irqi, milli, dini, cinsi, mənşə, əqidə, siyasi və sosial mənsubiyyətə görə məhdudlaşdırmaq qadağandır.

Konstitusiyanın 44-cü maddəsinə əsasən, "Hər kəsin milli mənsubiyyətini qoruyub saxlamaq hüququ vardır. Heç kəs milli mənsubiyyətini dəyişdirməyə məcbur edilə bilməz". Eyni zamanda, Əsas Qanunun 45-ci maddəsində deyilir: "Hər kəsin ana dilindən istifadə etmək hüququ, istədiyi dildə təbii və təhsil almaq, yaradıcılıqla məşğul olmaq hüququ vardır. Heç kəs ana dilindən istifadə hüququndan məhrum edilə bilməz".

Konstitusiyanın 47-ci, 48-ci, 49-cu və 58-ci maddələrində Azərbaycan Respublikası ərazisində yaşayan şəxslərin "Fikir və söz azadlığı", "Vəcdən azadlığı", "Sərbəst toplaşmaq azadlığı" və "Birləşmək hüququ" təsbit edilmişdir. Həmin maddələrdə şəxsin etnik mənsubiyyətindən asılı olaraq, hər hansı bir məhdudiyyət nəzərdə tutulmamışdır.

Azərbaycan Respublikasında mülki, cinayət, inzibati xətlər haqqında işlər üzrə icraat Azərbaycan dilində, yaxud müəyyən ərazidəki əhalinin çoxluq təşkil edən hissəsinin dilində aparılır. İşdə iştirak edən, məhkəmə icraatının aparıldığı dil bilməyən şəxslər ana dilində və ya bildiyi hər hansı başqa dildə məlumat, izahat, şikayət və ya vəsatət vermək hüququna, habelə Cinayət-Prosesual, Inzibati Xətlər və Mülki-Prosesual məəcəllələri ilə müəyyən edilmiş qaydada tərcüməçinin xidmətlərindən istifadə etmək hüququna malikdirlər.

Azərbaycan Respublikasının cinayət qanunvericiliyi milli zəmində törədilə biləcək cinayətlərə görə məsuliyyət müəyyən etmişdir.

Cinayət Məcəlləsinin 154-cü maddəsinə əsasən, Azərbaycan Respublikasında cinayət prosesi hər kəsin qanun və məhkəmə qarşısında hüquq bərabərliyi əsasında həyata keçirilir. Cinayət prosesini həyata keçirən orqanlar cinayət prosesində iştirak edən şəxslərdən hər hansı birinə vətəndaşlıq, sosial, cinsi, irqi, milli, siyasi və dini mənsubiyyətindən, dilindən, mənşəyindən, əmlak vəziyyətindən, qulluq məvqeyindən,

Heydər Əliyevin müəllifi olduğu Konstitusiyaya insan hüquq və azadlıqlarının etibarlı təminatçısıdır

əqidəsindən, yaşayış yerindən və olduğu yerdən asılı olmayaraq və qanunla əsaslandırılmamış digər mülahizələrə görə üstünlük vermir. Bu məəcəllənin 26-cı maddəsinə əsasən, Azərbaycan Respublikası məhkəmələrində cinayət-mühakimə icraatı dövlət dilində və ya müvafiq ərazinin əhalisinin çoxluq təşkil edən hissəsinin dilində aparılır.

Mülki-Prosesual Məcəllənin 11-ci maddəsinə əsasən, mülki işlər və iqtisadi mübahisələr üzrə məhkəmə icraatı dövlət dilində - Azərbaycan dilində və ya müəyyən ərazi əhalisinin əksəriyyətinin dilində aparılır.

Ölkəmizdə multikulturalizmin və tolerantlığın əsas amili həm də dinlərin qanun qarşısında bərabərliyi. Dini etiqadından asılı olmayaraq, hamının qanun və məhkəmə qarşısında bərabər olması xüsusi qanunvericiliyə aid olan bir çox normativ hüquqi aktlarda da nəzərdə tutulmuşdur. Məsələn, Azərbaycan Respublikası Əmək Məcəlləsinin 16.1-ci maddəsində, Azərbaycan Respublikası Mülki-Prosesual Məcəlləsinin 8.2-ci maddəsində, Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 6.1-ci maddəsində, Azərbaycan Respublikası Inzibati Xətlər Məcəlləsinin 7.1-ci maddəsində, Azərbaycan Respublikası Cinayət-Prosesual Məcəlləsinin 11-ci maddəsində, "Dövlət qulluğu haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 4.1.9-cu maddəsində və bir çox digər qanunvericilik aktlarında bu barədə normalar yer alıb.

Ailə Məcəlləsinin 2.4-cü maddəsinə əsasən, nikaha daxil olarkən və ailə münasibətlərində sosial, irqi, milli, dini və dil mənsubiyyətinə görə vətəndaşların hüquqlarının hər hansı formada məhdudlaşdırılması qadağandır.

Seçki Məcəlləsinin 3-cü maddəsinə əsasən, irqindən, milliyətindən, dinindən, dilindən, cinsindən, mənşəyindən və qanunla nəzərdə tutulmuş digər əsaslardan asılı olmayaraq, Azərbaycan Respublikası vətəndaşlarının seçmək, seçilmək və referendumda iştirak etmək hüququ var.

Göründüyü kimi, insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarının irqi, milli, dini və digər əsaslara görə məhdudlaşdırılmasının yolverilməzliyi prinsipi Konstitusiyaya və Cinayət, Cinayət-Prosesual, Mülki-Prosesual, Ailə, Əmək məəcəllələrində və digər qanunvericilik aktlarında təsbit edilmişdir. Azərbaycanda fəaliyyət göstərən müəssisə və təşkilatlarda çalışan işçilərin, o cümlədən də milli azlıqların nümayəndələrinin əmək, məşğulluq və sosial hüquqlarının qorunmasına dövlət nəzarəti bu sahəyə aid olan normativ hüquqi aktların tələblərinə uyğun həyata keçirilir.

Eyni zamanda "Kütləvi informasiya vasitələri haqqında" qanunun 10-cu maddəsinə əsasən, milli, irqi, siyasi və digər xüsusiyyətə görə vətəndaşların hüquq və azadlıqlarının qorunması üçün dövlət nəzarəti bu sahəyə aid olan normativ hüquqi aktların tələblərinə uyğun həyata keçirilir.

"İctimai televiziya və radio yayımı haqqında" qanunun 7.0.7-ci maddəsinə uyğun olaraq, dini və irqi ayrışikliyi təbliğ edən proqramların yayımlanması ictimai yayımçının vəzifəsi kimi müəyyən olunmuşdur.

1999-cu il 26 noyabr tarixli "Notariat haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa müvafiq olaraq, notariat hərəkətlərinin aparılması üçün mürciat etmiş şəxs dövlət dilini bilmir və ya notariat hərəkətinin hər hansı başqa dildə aparılmasını xahiş edirsə, notarius imkan daxilində öz tərəfindən rəsmiləşdirilən sənədlərin mətnlərini arzuolunan dildə tərtib edə və ya mətn tərcüməçi tərəfindən ona tərcümə edilə bilər.

"Mədəniyyət haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 6-cı maddəsində milli mədəniyyətin inkişafına və qorunub saxlanılmasına yardım nəzərdə tutulur. Dövlət Azərbaycan xalqının milli mədəniyyətinin inkişafına və qorunub saxlanılmasına, eləcə də Azərbaycan ərazisində yaşayan bütün milli azlıqların mədəni kimliyinə təminat verir.

Göründüyü kimi, milli və ya dini azlığın nümayəndəsi olmasına baxmayaraq, Azərbaycan vətəndaşı olan hər bir kəs eyni hüquqlara malikdir. "Azərbaycan Respublikasının vətəndaşlığı haqqında" 30 sentyabr 1998-ci il tarixli Azərbaycan Respublikası Qanununun 3-cü maddəsinə görə, "Azərbaycan Respublikasının vətəndaşlığı, onun əldə edilməsi əsaslarından asılı olmayaraq, hamı üçün bərabərdir. Azərbaycan Respublikası vətəndaşlarının hüquqları, azadlıqları və vəzifələri onların mənşəyindən, sosial və əmlak vəziyyətindən, irqi və milli mənsubiyyətindən, cinsindən, təhsilindən, dilindən, dinə mənəsubiyyətindən, siyasi və başqa əqidələrindən, məşğuliyyət növündən və xarakterindən, yaşayış yerindən, həmin yerdə yaşadığı müddətdən və başqa hallardan asılı olmayaraq bərabərdir".

Azərbaycan Respublikasında heç bir millət, milli və ya dini azlığın nümayəndəsinə və ya onlardan olan qrupa milli xüsusiyyətlərini və ya dini mənsubiyyətlərini görə bəşəllərindən üstün olmaq kimi ideyaları aşılmaq, çox fəal təşəbbüskəşlik göstərmək, hətta bu ideyaların həyata keçirilməsində fiziki təzyiqlərdən istifadə etmək qanunla məhdudlaşdırılır, bu sahədə sui-istifadə hallarına yol verən şəxs və ya qrup cinayət məsuliyyətinə cəlb edilməklə müvafiq qanunlar çərçivəsində cəzalandırılır.

Daxili qanunvericiliyin bu maddələri ilə yanaşı, Azərbaycan Respublikasının 1996-cı il 31 may tarixində qəbulduğu irqi ayrışikliyin bütün formalarını aradan qaldırılması, aperteydin qarşısının alınması və onun cəzalandırılması, genosidin qarşısının alınması və onun cəzalandırılması haqqında BMT konvensiyaları kimi beynəlxalq sənədlərin müddəaları da təbii olmur.

Azərbaycan Respublikası müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra milli azlıqlara bağlı qanunvericilik bazasını təkmilləşdirmək istiqamətində də bir sıra addımlar atdı. Belə ki, beynəlxalq münasibətlərdə daha çox diqqət mərkəzində olan milli azlıqların hüquqlarının qorunması istiqamətində özünü qulluq bütün beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən qəbul edilən konvensiya və sənədlərə qoşulan ölkəmiz fundamental beynəlxalq hüquqi sənədlərin milli qanunvericilikdə təsbitini və implementasiyasını təmin etdi. Bu sırada xüsusi ilə BMT, ATƏT və Avropa Şurası ilə hüquqi müstəvidə intensiv

əməkdaşlıq qısa müddət ərzində öz nəticəsini verdi.

Azərbaycan Respublikası 2000-ci ilin iyun ayında - Avropa Şurasında "xüsusi dövlət olunmuş qonaq" statusunda iştirak etdiyi dövrdə "Milli azlıqların müdafiəsi haqqında" Çərçivə Konvensiyasına qoşulmuşdur. 2001-ci il noyabr ayının 1-də Prezident Heydər Əliyev Avropa Şurasının "Milli azlıqların müdafiəsi haqqında" Çərçivə Konvensiyasına uyğun olaraq, Azərbaycan Respublikasının qəbul etdiyi öhdəliklərin yerinə yetirilməsi ilə bağlı ilk inkişafatın hazırlanması və təqdim edilməsi barədə sərəncam imzaladı. Sərəncamda Avropa Şurasının "Milli azlıqların müdafiəsi haqqında" Çərçivə Konvensiyasına Azərbaycan Respublikasının qoşulmasını nəzərə alaraq və həmin konvensiyanın müddəalarına uyğun olaraq, Azərbaycan Respublikasının öz öhdəliklərinin yerinə yetirilməsi ilə bağlı həyata keçirdiyi tədbirlər barədə ilk inkişafatın hazırlanması və təqdim edilməsi barədə sərəncam imzaladı. Sərəncamda Avropa Şurasının "Milli azlıqların müdafiəsi haqqında" Çərçivə Konvensiyasına uyğun olaraq, Azərbaycan Respublikasının qəbul etdiyi öhdəliklərin yerinə yetirilməsi ilə bağlı həyata keçirdiyi tədbirlər barədə sərəncam imzaladı. Sərəncamda Avropa Şurasının "Milli azlıqların müdafiəsi haqqında" Çərçivə Konvensiyasına uyğun olaraq, Azərbaycan Respublikasının qəbul etdiyi öhdəliklərin yerinə yetirilməsi ilə bağlı həyata keçirdiyi tədbirlər barədə sərəncam imzaladı. Sərəncamda Avropa Şurasının "Milli azlıqların müdafiəsi haqqında" Çərçivə Konvensiyasına uyğun olaraq, Azərbaycan Respublikasının qəbul etdiyi öhdəliklərin yerinə yetirilməsi ilə bağlı həyata keçirdiyi tədbirlər barədə sərəncam imzaladı.

Prezident İlham Əliyevin multikulturalizm sahəsindəki fəaliyyəti Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasına uyğun olaraq, Azərbaycan Respublikasının qəbul etdiyi öhdəliklərin yerinə yetirilməsi ilə bağlı həyata keçirdiyi tədbirlər barədə sərəncam imzaladı. Sərəncamda Avropa Şurasının "Milli azlıqların müdafiəsi haqqında" Çərçivə Konvensiyasına uyğun olaraq, Azərbaycan Respublikasının qəbul etdiyi öhdəliklərin yerinə yetirilməsi ilə bağlı həyata keçirdiyi tədbirlər barədə sərəncam imzaladı. Sərəncamda Avropa Şurasının "Milli azlıqların müdafiəsi haqqında" Çərçivə Konvensiyasına uyğun olaraq, Azərbaycan Respublikasının qəbul etdiyi öhdəliklərin yerinə yetirilməsi ilə bağlı həyata keçirdiyi tədbirlər barədə sərəncam imzaladı.

Sərəncamdan dərhal sonra Azərbaycan Respublikasında milli azlıqlara mənsub olan şəxslərin hüquqlarının qorunması üzrə mövcud vəziyyət barədə ilk inkişafatın hazırlanaraq Avropa Şurasına təqdim olundu. Hesabatda bildirildi: "Azərbaycan müxtəlif etnik və dini qrupların ənənəvi dözümlülük və harmonik birgəyaşayış üzərində qurulmuş və həyata keçirilən milli siyasətin aparıldığı çoxmillətli və çoxdinli ölkədir. Qanun mənşəyindən, milliyətindən, dinindən və dilindən asılı olmayaraq, hər kəsin hüquq və azadlıqlarının bərabərliyinə təminat verir".

Ulu öndər Heydər Əliyev yüzillər boyu Azərbaycanda formalaşmış bu milli keyfiyyətin və cəmiyyətimizdəki etnik-mədəni müxtəlifliyin qorunub saxlanmasına və təşviqinə xüsusi həssaslıqla yanaşı, Azərbaycanın burada yaşayan bütün xalqların ümumi vətəni olduğunu düşünürdü. Onun "Polietnizm bizim tarixi nailiyyətimizdir" sözləri müasir Azərbaycan cəmiyyətinin tolerant ovağını və dövlətin siyasi iradəsini dəqiq ifadə edir.

Bir sıra beynəlxalq təşkilatlar öz sənədlərində qeyd edirlər ki, Azərbaycanlıların onlarla bərabər bir torpaqda yaşamaq xalqlara qarşı tolerantlığı etalon hesab edilə bilər. Həqiqətən də xalqımıza məxsus olan məhrəban qonşuluq, dini və etnik dözümlülüyü davam etdirmək mövcud hakimiyyəti dillərin, dinlərin, etnik psixologiyaların, ənənələrin inkişafına həmişə böyük önəm verir.

Azərbaycanda hətta ən azsaylı millətlərin nümayəndələri belə icmalarda birləşə, öz mədəniyyət, dil və adət-ənənələrini inkişaf etdirə bilərlər. Onlar heç bir dini və milli ayrışikliyə məruz qalmırlar. Azərbaycanda üç əsas din - İslam, xristianlıq və iudaizm qarşılıqlı hörmət şəraitində fəaliyyət göstərir.

Ümummillilə lider milli azlıqlarla keçirdiyi bir görüşündə demişdir: "Mən görüşlərimi milli azlıqların nümayəndələri ilə görüş adlandırmıq istəməzdim. Bu, Azərbaycan, Azərbaycan xalqının nümayəndələri ilə görüşdür".

Ümummillilə lider Heydər Əliyevin rəhbərliyi altında ölkəmizdə Azərbaycan xalqının multikultural ənənələrinin qorunması və inkişaf etdirilməsi sahəsində həyata keçirilən siyasi istiqamət yeni mərhələdə onun layiqli davamçısı Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla inkişaf etdirilir. Multikulturalizmi Azərbaycan Respublikasının dövlət siyasəti, xalqımızın həyat tərzi kimi dəyərləndirən Prezident İlham Əliyev bu siyasətin həyata keçirilməsində BMT, ATƏT, Avropa Şurası, Avropa İttifaqı, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı və digər nüfuzlu beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlıqda xüsusi önəm verməklə, ölkəmizin bu təşkilatlar tərəfindən qəbul edilən milli azlıqların hüquq və azadlıqların müdafiəsi ilə bağlı konvensiyalara qoşulmasının vacibliyini bildirir. Məhz bu siyasi xəttin nəticəsi kimi Azərbaycan Prezidentinin göstərişi ilə ölkəmizin 26 noyabr 2009-cu il tarixli qanunla "Mədəni özünlüfədə formaların müxtəlifliyyətinin qorunması və təşviqinə dair" UNESCO Konvensiyasına qoşulmasını göstərmək olar.

Azərbaycanın mənəvi-siyasi yüksəlişində son dərəcə vacib məqamlardan biri də Prezident İlham Əliyevin təşəbbüsü və iştirakı ilə 2011-ci ildən bəri mütəmadi olaraq Bakıda Beynəlxalq Humanitar Forumun keçirilməsidir. Artıq ənənəyə çevrilmiş bu forumun axıncı açılış zamanı etdiyi çıxışında Prezident İlham Əliyev multikulturalizmi "alternativli olmayan, gələcək inkişaf üçün ən məqbul variant" kimi dəyərləndirməklə təkə Azərbaycanca deyil, müasir dünyada multikulturalizm meyillərinin gücləndirilməsinin vacibliyini xüsusi olaraq qeyd etmişdir.

Belə bir siyasi kontekstdə Prezident İlham Əliyev 28 fevral 2014-cü il tarixli sərəncamı ilə Azərbaycan Respublikasının Millətlərarası, Multikulturalizm və Dini Məsələlər üzrə Dövlət Müşavirinin Xidmətinə yaratdı. Bu gün bu xidmət ölkənin ideoloji həyatının önəmli istiqamətlərini əlaqəli şəkildə öyrənən, obyektiv səbəbdən özünü göstərən müəyyən boşluqların doldurulmasını təmin edən vacib bir orqan kimi fəaliyyət göstərir.

Prezident İlham Əliyevin multikulturalizm siyasətinin növbəti əhəmiyyətli addımı Bakı Beynəlxalq Multikulturalizm Mərkəzinin yaradılmasına dair 15 may 2014-cü il tarixində imzaladığı fərman oldu. Bu mərkəzin yaradılmasının əsas məqsədi ölkəmizdə əsrlər boyu formalaşmış tolerantlığın, etnik-mədəni, dini müxtəlifliyin qorunmasını və çiçəklənməsini təmin etmək, habelə Azərbaycanı dünyada multikulturalizm mərkəzi kimi tanımaq və mövcud multikultural modellərini tədqiq və təşviq etməkdir. Dünyanın multikulturalizm sahəsində aparıcı mütəxəssislərinin, görkəmli ictimai və siyasi xadimlərinin Bakıda beynəlxalq səviyyədə belə bir mərkəzin açılmasını son dərəcə təbii və işğınar şəkildə qəbul etmələri məhz Azərbaycanın bu gün dünya multikulturalizminin mərkəzinə çevrilməsi reallığını aydın şəkildə nümayiş etdirir.

Dövlət başçısı 2015-ci il mayın 18-də Bakıda keçirilən III Ümumdünya Mədəniyyətlərarası Dialoq Forumunun açılışındakı nitqində bu barədə demişdir: "Bizim ölkədə multikulturalizm ənənələri hər zaman güclü olub və Beynəlxalq Multikulturalizm Mərkəzinin yaradılması bu dəyərlərin təşviqi istiqamətində hökumətimizin atdığı daha bir addım idi".

Prezident İlham Əliyevin multikulturalizm, tolerantlığa verdiyi siyasi dəyərin dünya miqyasında real elmi, mədəni, sosial müstəvilərə köçürülməsi üçün Heydər Əliyev Fondundan xidmətləri danılmazdır. Bu gün Azərbaycan multikultural ənənələrinin qorunub saxlanması, təbliği ilə bağlı Heydər Əliyev Fondu olduqca əhəmiyyətli layihələr həyata keçirir. Bu layihələr Azərbaycan multikulturalizminin bir ölkə çərçivəsində qapalı inkişafını deyil, dünya çərçivəsində dinlərin və mədəniyyətlərin müxtəliflikləri rejimində fəaliyyət göstərməsini reallaşdırır.

Fondun düşünülmüş, sistemli fəaliyyətində multikulturalizmin mühüm aspektlərindən biri olan mədəniyyətlərarası əlaqələrin möhkəmlənməsi istiqaməti xüsusi yer tutur. Fondun prezidenti, Azərbaycanın birinci xanımı Məhrəban Əliyevanın təşəbbüsü ilə dünyanın bir çox ölkəsində keçirilən silsilə tədbirlər də "Dini tolerantlıq: Azərbaycanda birgə yaşamaq mədəniyyəti", "Qloballaşma şəraitində mədəniyyətlərin rolu", "Çoxmədəniyyətli dünyada sülh şəraitində birgə yaşamaq", "Azərbaycan - tolerantlıq məkanı" layihələrini xüsusi qeyd etmək olar.

Multikulturalizmin Azərbaycanda həyata terzi olduğunu dəfələrlə bəyan edən Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev vurğulayıb ki, "multimədəniyyətli cəmiyyətlərin formalaşması, bu ideyaların təbliği, hesab edirik ki, hər bir məsuliyyətli siyasətçinin, ictimai xadimin fəaliyyətində tərkib hissəsi olmalıdır". Azərbaycan dövlətinin başçısı XXI əsrdə multikulturalizmin alternativinin olmadığını bildirmişdir: "Bəzən eşidirik ki, multikulturalizmin gələcəyi yoxdur. Hesab edirik ki, biz bu məsələdə dünyaya müsbət təcrübə göstərməliyik. Azərbaycanda bu sahədə toplanmış təcrübə müsbət təcrübədir".

Azərbaycan Prezidentinin dünyada multikultural ənənələrin öyrənilməsi, dünya ictimaiyyətinin ölkəmizin tolerantlığı və multikulturalizm sahəsində təcrübəsi ilə tanış edilməsinə dair qarşıya qoyduğu vəzifələr müvəffəqiyyətlə yerinə yetirilir. BMT-nin Sivilizasiyalar Alqansının VII Qlobal Forumunun 2016-cı ildə Bakı şəhərində keçirilməsi barədə qərar qəbul edilməsi də məhz dünya ölkələrinin Azərbaycanı multikultural mühitə olan münasibətinin real ifadəsidir. Digər tərəfdən, bu, Azərbaycanda multikultural təhlükəsizliyin təmin olunmasına sistemli yanaşmanın mövcudluğundan xəbər verir.

Beləliklə, Azərbaycanda multikulturalizm sahəsində bir-birini tamamlayan, sistemli xarakter daşıyan siyasi iradə və onun gerçəkləşməsi proqramı ölkədə multikulturalizm ənənələrinin qorunub saxlanılmasına, daha da inkişaf etdirilməsinə və geniş təbliğ olunmasına xidmət edir. 2016-cı il yanvar ayının 11-də imzaladığı sərəncamla 2016-cı ilin Azərbaycan Respublikasında "Multikulturalizm ili" elan edilməsi möhtərəm Prezident İlham Əliyevin multikultural dəyərlərə yüksək diqqət və xüsusi önəm verməsini bir daha sübut edir.

biri də Prezident İlham Əliyevin təşəbbüsü və iştirakı ilə 2011-ci ildən bəri mütəmadi olaraq Bakıda Beynəlxalq Humanitar Forumun keçirilməsidir. Artıq ənənəyə çevrilmiş bu forumun axıncı açılış zamanı etdiyi çıxışında Prezident İlham Əliyev multikulturalizmi "alternativli olmayan, gələcək inkişaf üçün ən məqbul variant" kimi dəyərləndirməklə təkə Azərbaycanca deyil, müasir dünyada multikulturalizm meyillərinin gücləndirilməsinin vacibliyini xüsusi olaraq qeyd etmişdir.

Belə bir siyasi kontekstdə Prezident İlham Əliyev 28 fevral 2014-cü il tarixli sərəncamı ilə Azərbaycan Respublikasının Millətlərarası, Multikulturalizm və Dini Məsələlər üzrə Dövlət Müşavirinin Xidmətinə yaratdı. Bu gün bu xidmət ölkənin ideoloji həyatının önəmli istiqamətlərini əlaqəli şəkildə öyrənən, obyektiv səbəbdən özünü göstərən müəyyən boşluqların doldurulmasını təmin edən vacib bir orqan kimi fəaliyyət göstərir.

Prezident İlham Əliyevin multikulturalizm siyasətinin növbəti əhəmiyyətli addımı Bakı Beynəlxalq Multikulturalizm Mərkəzinin yaradılmasına dair 15 may 2014-cü il tarixində imzaladığı fərman oldu. Bu mərkəzin yaradılmasının əsas məqsədi ölkəmizdə əsrlər boyu formalaşmış tolerantlığın, etnik-mədəni, dini müxtəlifliyin qorunmasını və çiçəklənməsini təmin etmək, habelə Azərbaycanı dünyada multikulturalizm mərkəzi kimi tanımaq və mövcud multikultural modellərini tədqiq və təşviq etməkdir. Dünyanın multikulturalizm sahəsində aparıcı mütəxəssislərinin, görkəmli ictimai və siyasi xadimlərinin Bakıda beynəlxalq səviyyədə belə bir mərkəzin açılmasını son dərəcə təbii və işğınar şəkildə qəbul etmələri məhz Azərbaycanın bu gün dünya multikulturalizminin mərkəzinə çevrilməsi reallığını aydın şəkildə nümayiş etdirir.

Dövlət başçısı 2015-ci il mayın 18-də Bakıda keçirilən III Ümumdünya Mədəniyyətlərarası Dialoq Forumunun açılışındakı nitqində bu barədə demişdir: "Bizim ölkədə multikulturalizm ənənələri hər zaman güclü olub və Beynəlxalq Multikulturalizm Mərkəzinin yaradılması bu dəyərlərin təşviqi istiqamətində hökumətimizin atdığı daha bir addım idi".

Prezident İlham Əliyevin multikulturalizm, tolerantlığa verdiyi siyasi dəyərin dünya miqyasında real elmi, mədəni, sosial müstəvilərə köçürülməsi üçün Heydər Əliyev Fondundan xidmətləri danılmazdır. Bu gün Azərbaycan multikultural ənənələrinin qorunub saxlanması, təbliği ilə bağlı Heydər Əliyev Fondu olduqca əhəmiyyətli layihələr həyata keçirir. Bu layihələr Azərbaycan multikulturalizminin bir ölkə çərçivəsində qapalı inkişafını deyil, dünya çərçivəsində dinlərin və mədəniyyətlərin müxtəliflikləri rejimində fəaliyyət göstərməsini reallaşdırır.